

Tarık Soydan

Arař. Gör.

Ankara Üniversitesi EBF Eğitim Ekonomisi Bölümü
AÜ SBF Kamu Yön. Ve Siyaset Bilimi Doktora Programı

Aydınlanmadan Post-Modernizme: Bilgi Ve Gerçeklik

Düşüncenin “görece özerk” niteliği bir yana, her düşünce ortaya çıktığı ve popüler olduğu dönemin somut yapısından, toplumsal koşullarından temellenir. Kapitalizmin düşünsel düzlemde kendini bir “büyük anlatı” olarak tek geçerli ve son dünya sistemi olarak sunması ve yaşamın her alanında yeniden üretmesi, evrensel bilim, akıl, genel eşitlik, özgürlük, toplumsal kurtuluş gibi düşüncelerin yerini öznellik, tikellik, farklılık, parçalılık gibi kavramların aldığı bugünün popüler entelektüel iklimini ortaya çıkarmıştır.

Bu süreçte, gerçekliğe ilişkin algılamamızın özne - nesne ilişkileri olarak yeniden ele alındığı ve bir yandan pür yapısalcı görüşlerle öznenin sorgulandığı diğer yandan ise yapısal etmenlerin tümü de dâhil dış dünyaya ilişkin fikirlerimizin belli bir perspektiften bakan çoğul öznelerin dille deneyimledikleri yorumlardan ibaret olduğu gibi düşüncelerin yaygınlık kazandığı görülmüştür.

Dil ve dilden öte söylemin (sözün) gerçekliği kurduğu ve sınırladığı düşüncesi, hem maddi yaşamın çelişkili doğasının kaynaklık ettiği yanlış bilinç olarak, hem de toplumsal sınıfların kendi sınıf konumlarına ilişkin politik bilinçleri olarak ideoloji kavrayışını bir kenara bırakıp insanların toplumsal yaşama ilişkin kavrayışlarının söylem içinde, sözün kurallarıyla belirlendiği düşüncesini ön plana çıkarmıştır. Yeni türde bir metafiziğe işaret eden bu durum, gerçekliğe ilişkin maddi yaşam koşulları ve yapıyla bağıntılı kavrayışları bir kenara bırakarak bilme etkinliğini, dille ve öznelere ait çoklu perspektiflerle dış dünyanın inşası olarak ele almıştır. Oysa “derindir dünya daha derin gündüzün düşündüğünden.”

Bu çalışmada aydınlanma ve modernitenin düşünsel mirası eleştirel bir okumaya tabi tutulacak ve post-modern epistemolojik yaklaşımlar ve bu yaklaşımların toplumsal yaşamda karşılık geldiği toplumsal konular diyalektik ve tarihsel maddeci bir yaklaşımla tartışılacaktır.